

## Från institution till självständigt boende

### Kommentar till

#### ***"Den riksomfattande planen för utveckling av tjänster som ersätter institutionsvård i samfundet"***

*Förbundet De Utvecklingsstördas Väl (FDUV) tackar för att få kommentera planen.*

FDUV anser att planen är väl genomtänkt och en oerhört viktig reform. Det handlar om mänskliga rättigheter, om rätten till ett eget hem och till tjänster i närsamhället. Personer med utvecklingsstörning är en av de få grupper av människor som fortfarande bemöts på ett orättvist och ibland omänskligt sätt. Reformen har väckt kritik, man oroar sig för att personer med omfattande behov inte får det de behöver och att den sakkunskap som i dag finns i specialomsorgsdistrikten går förlorad.

Vi anser att det inte krävs några institutioner för att garantera det specifika kunnande som behövs när det gäller personer med utvecklingsstörning. En möjlig modell är att bilda resurscentrer som garanterar att den specifika sakkunskap som i dag finns på institutionerna tillvaratas och erbjuds i närsamhället.

Däremot anser vi att det är oerhört viktigt att man utvecklar individuella tjänster i närsamhället. Tjänsterna i närsamhället ska utgå från personernas behov och inte från ekonomiska strukturer och behov som serviceproducenterna har. Människor måste fortfarande flytta efter tjänster och anpassa sina behov efter vad som erbjuds, det här hoppas vi att inte förekommer i framtiden.

Personlig assistans erbjuds i dag som en alternativ stödform. Personlig assistans är ett bra alternativ för personer med utvecklingsstörning, men så som lagstiftningen är utformad i dag fungerar den dåligt. Ett arbetsgivar- och arbetsledaransvar kan vara svårt för personer med utvecklingsstörning och därför anser vi att det måste göras ändringar i lagstiftningen så att personer med utvecklingsstörning bättre kan få behövt stöd via personlig assistans.

Det är ytterst viktigt att personer med utvecklingsstörning får sin röst hörd och att deras synpunkter beaktas. Självbestämmande måste utvecklas, till exempel stödbaserat beslutsfattande och olika alternativa kommunikationsmetoder måste användas vid behov. Också närståendes erfarenheter och kunskap måste beaktas då tjänster erbjuds.

Vi vill ytterligare poängtera att det är viktigt att stärka kunskapen om utvecklingsstörda personers behov i närsamhället. De flesta tjänster ska i framtiden erbjudas där man bor. Resurscentrens roll ska i framtiden bli viktig på ett annat sätt än nu. Resurscentren ska

erbjuda utbildning, sprida sitt kunnande exempelvis till hälsovårdscentralerna, barnrådgivningarna och till andra som erbjuder tjänster i närsamhället.

Mycket stöd erbjuds fortfarande i grupp när det gäller personer med utvecklingsstörning. Man måste frångå grupptänkande och erbjuda individuella tjänster också när det gäller personer med utvecklingsstörning. Att bo för sig själv och få individuella tjänster kan vara lika attraktivt för personer med utvecklingsstörning som för andra människor. Det finns säkert personer med utvecklingsstörning som vill bo i gruppbostad, men vi vill poängtera att man måste utgå från de individuella behoven.

Vi anser att denna reform har en större allmän betydelse. FDUV har redan under 80-talet framhållit att institutioner inte är en permanent boendelösning för personer med utvecklingsstörning. Specialomsorgen har diskuterats när det gäller servicestrukturreformen och det finns en risk för att man inte genomför boendereformen helt, utan lämnar grupper kvar på institutioner. Det handlar ofta om grupper med stora stödbehov, men det är viktigt att inse att stöd och specialomsorg inte är någon fysisk plats, utan en individuell tjänst och ett personligt stöd. Samhällets service är fortfarande alltför strukturrelaterad, i stället för att utgå från de behov som personer med utvecklingsstörning har.

Sammanläggningen av handikappservicelagen och specialomsorgslagen borde ske så fort som möjligt. I lagen bör man förbjuda ordnande av boende på institution och förtydliga ansvaret för att utveckla tjänster i närsamhället. Denna utveckling kan också gagna andra handikappgrupper i framtiden.

När man bygger nytt, bygger man lätt för stort så att det uppkommer nya mini-institutioner. Blir enheterna för stora förlorar man i de individuella tjänsterna, personalens behov blir viktigare än de som har behov av stöd. För att motarbeta isolering och ensamhet och utveckla det sociala samspelet finns det behov av att förbättra fritidstjänster och andra tjänster.

Reformen måste genomföras i tillräckligt snabb takt, om den blir för långsam blir kostnaderna så stora att man inte lyckas utveckla tjänsterna i närsamhället tillräckligt bra. Det betyder inte att människor ska flytta utan stöd och god planering, utan att det måste planeras så att det finns tillräckliga resurser just då flytten sker och att resurserna sedan flyttas till närsamhället. Det är viktigt att reformen förverkligas i hela landet och att det finns en tydlig plan i alla regioner för utvecklingen av institutioner.

FDUV vill därtill poängtera kommunernas ansvar för personer med utvecklingsstörning; personer med utvecklingsstörning är kommuninvånare på samma sätt som alla andra.

Lisbeth Hemgård, mars 2012